

István Turczi

Budapest'e de Bir Yer

şir

Macarca'dan Türkçeye çeviren:

Edit Tasnádi

Siir
DEN

ISTVÁN TURCZI

István TURCZI (1957) Ülke dışında da tanınan Macar şairlerinden biri, aynı zamanda yazar, çevirmen, editör ve üniversite öğretim üyesi. 20'den fazla şiir kitabı, 5 romanı, ayrıca tiyatro ve radyo oyunları yayınlandı.

Almanca, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Çince şiir kitapları çıktı. 1995'te ilk ve tek Macar şiir dergisi olan *Parnassus*'u kurdu. Dergi, bugün bugündür şiir yayın evi olarak da faaliyettedir. Halen Macar PEN Club'ü genel sekreteri. Macar Yazarlar Birliği Şairler Bölümünün yöneticisi, merkezi Birleşik Amerika'da bulunan dünya örgütü World Congress of Poets'in üçüncü başkan yardımcısıdır. Budapeşte'deki Metropolitan Üniversitesinde yaratıcı yazarlık dersleri vermektedir. Attila József Macar Edebiyatı Ödülü, Defne Çelenği Ödülü, Prima Primissima Ödülü ve Cumhuriyet Erdem Nişanı Sövalye Haçı Ödülü sahibi.

EDİT TASNADI

Budapeşte ELTE (Eötvös Loránd Bilimler Üniversitesi) Edebiyat Fakültesinin Macar Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı, ayrıca Pedagoji bölümlerinden mezun oldu (1967), sonra iki yıllık gazetecilik okulunu da bitirdi (1970). Uzun yıllar Macar Radyosu'nun Türkçe Yayınlar Servisinde sözcü ve editör olarak çalıştı, aynı zamanda radyoda oynamak üzere pek çok Türk tiyatro metnini Macarcaya çevirdi.

Türk yazar ve şairlerinden Yunus Emre, Nâzım Hikmet, Sait Faik Abasıyanık, Tarık Buğra, Turan Oflazoğlu, Orhan Asena, Yaşar Kemal, Bekir Yıldız, Melih Cevdet Anday, Sabahattin Kudret Aksal, İlber Oraylı, Perihan Mağden, Cem Mumcu, İskender Pala, İhsan Oktay Anar, Orhan Pamuk, Oya Baydar, Yalvaç Ural, Gül İrepoğlu, Levent Mete, Hatice Meryem, Mario Levi, Mehmet Baydur, Ceyhan Atuf Kansu, Tuna Kiremitçi ve diğerlerinin eserlerini, ayrıca Türk folklorundan birçok eser Macarcaya; Kelemen Mikes'in ünlü eseri olan Türkiye Mektuplarını ve Macar ozan Bálint Balassi'yi, Attila József'i, Miklós Radnóti'yi ve János Arany'ı Türkçeye (Ignác Kúnos'un bir kitabını Türkçeden Macarcaya, bir kitabını da Macarcadan Türkçeye) çevirdi.

BUDAPEŞTE'DE BİR YER

István Turczi

Şiirden Yayıncılık: 221

Şiir-Çeviri Şiir-Antoloji: 172

Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni:

Metin Cengiz

Dizi Editörü: Müesser Yeniay

@ Şiirden Yayıncılık

Kapak ve İç Tasarım: Şendoğan Yazıcı

Macarca'dan Türkçeye çeviren:

Edit Tasnádi

1. Basım: Eylül 2019

ISBN: 978-605-4825-97-4

Baskı ve Cilt:

Kenan Ofset - Hamit Işık

Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi, No: 20

Topkapı / Zeytinburnu - İstanbul T. +90 212 613 31 20.

Matbaa Sertifika No:12641

ŞİİRDEN YAYINCILIK

C. +90 537 251 29 31 T. +90 216 377 68 58

EP: metcengiz@yahoo.com W: siirden.net

Adres: Yeni Mah. Harmanlık Sok. No. 8/B1

34882 Yakacık/ Kartal-İstanbul

Yayıncı Sertifikası No: 22917

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Budapeşte'de Bir Yer

István Turczi

Macarca dan Türkçeye eviren:
Edit Tasndi

iir

İÇİNDEKİLER

- 7 | István Turczi Şiiri Üstüne
- 9 | Nâzım Hikmet
- 10 | Nü, elinde kitap (*Akt, kezében könyv*)
- 11 | Kaşifler (*Felfedezők*)
- 12 | Bu kadını çok (*Ezt a nőt nagyon*)
- 14 | Hareketsiz Gibi (*Mintha mozdulatlan*)
- 16 | 121. Genevre Mezmuru (*Genfi zsoltár*)
- 18 | Ammonitlerin Denizi (*Az ammoniták tengere*)
- 19 | Yabancı (*Az idegen*)
- 20 | Gönülde küçük bir kilise olursa (*Kápolna nyílik a szivben*)
- 21 | Hatıra maketi (*Emlékmakett*)
- 22 | Tatlı ağız (*Édes száj*)
- 24 | Anna
- 25 | İlkel aşk (*Primitív szerelem*)
- 27 | Altıncı kvark (*A hatodik kvark*)
- 28 | Dostluk (*Barátság*)
- 29 | Lawrence Olivier'in anı defterinden (*Lawrence Olivier naplójából*)
- 30 | Budapeşte'de Bir Yerde (*Valahol Budapest*)
- 31 | Metamorfosis (*Metamorfózis*)
- 32 | Nasıl bir binadır o katarsis (*Miféle épület az a katarzis*)
- 33 | Eflatun Beyin Akşam Yemeği (*Platón úr vacsorája*)
- 41 | Sabah çocuk resmi gibi (*A reggelek akár a gyermekrajz*)
- 42 | Keşke burada olsan (*Bárcsak itt lennél*)
- 43 | Kül heykelleri parkı (*Hamuszoborpark*)
- 44 | Tesa (Köyü) Günleri (*Tesai napok*)
- 51 | Rahmetli R. V. Trusova'nın son mesajı (*A boldogult R. V. Truszova utolsó üzenete*)
- 52 | Yeni bir hikayenin sonu (*Egy újabb történet vége*)
- 53 | Gölge (*Arnyék*)
- 54 | Matta'nın İncili (*Máte evangéliuma*)
- 55 | Başkaları nasıl dua ediyorsa, sen öyle yaz (*Ugy ırj, ahogy mások imádkoznak*)

- 57 | Videre
59 | Yeni Dünya (Új világ)
60 | İki Dakika Nefret (Két perc gyűlölet)
61 | [Başlangıç ile son. Hun İmparatoru Attila'ya Dair Masal]
[Kezdet és vég. Mese a hun Attiláról]
76 | Tarihe Dair Altı Dizelik bir Şiir (Hatsoros vers a történelemről)
77 | Onları Düşünüyorum (Azokra gondolok)
79 | Jean Genet

ISTVÁN TURCZI ŞİİRİ ÜSTÜNE

Günümüz modern şiirinin en büyük düşmanı retoriktir. Güzel söz söyleme sanatı olarak tarihi rolünü oynamış olan retorik, modern şiirin içrek bir şiir olmasının önündeki en büyük engeldir. Modern şiiri yalnızca kapalı, karanlık bir şiir olarak görme hastalığının da şiiri retoriğe boğmada payı büyüktür. Modern şiir hakkında yeterince bilgi sahibi olmayan ülkemiz şairleri ne yazık ki 1950'li yıllardan bu yana bu illetten fazlasıyla muzdarip. Istvan Turczi şiiri modern şiirin farklı bir yüzünü gösterdiği için oldukça önemli. Onun şiirini tanıdığımızda hem Macar dilinde yazılan şiir hakkında okuyucular bir bilgi sahibi olacak, hem de modern şiirin geniş olanakları hakkında.

İlk bakışta István Turczi şiiri anlatımcı, klasik şiire yakın bir şiir olarak görülecektir. Ve bu şiirin içrek bir şiir olarak bizde yerleşen genel beğeniye uzak olduğu da bir gerçek. Oysa onun şiiri modern şiirin geniş olanaklarını göstermesi bakımından örnek bir şiir. Şiirin genelinden çıkarılacak imge, bu imgeyi hazırlayan zengin benzetmeler modern şiirin bizde ihmal edilen olanaklarını gösteriyor. Örneklersek:

"Gönlüm, bu büyük çini sobası hemen kızışıyor."

(...)

"...gözlerinde

masum bir kurnazlık. Bir anlık bir aydınlanma çağı."

Bu imgelerin ancak belli bir anlatım içinde daha zengin ve üretken olduğunu görüyoruz. Anlatımı güçlendiren, anlatılmak istenenin zengin çağrışım ve görüntülerle inşa olanağı bulmasına yardımcı olan imgeler. Ancak yukarıda anımsandığı gibi, hemen anlatıma

ğumuzda bizde işaret etmeye çalıştığımız hastalığı gösterir bir, hiçbir şey söylememe, yağma imge düzeneğine dönüşüyor bu güçlü imgeler.

İstván Turczi şiirinin modern şiirin anlatım olanaklarını gösterdiğini söylemek isterken anlatmak istediğim tam da bu.

İstván Turczi bu olanakları güçlü bir biçimde kullanıyor ve oldukça rahat bir tarzı var. Okuyunca herkesin "ben de yazarım" kolaylığına, tuzağına düşeceği bir tarz bu. Şu dizeler bunun örneği:

"Dünya
soyunan bir kadının bedeni gibi
ta ezelden keşfedilmeyi bekler."

Oldukça anlaşılır, karşılığı olan imgeler ancak imge yaratmanın en zor türü kolayca başarılmış. Dünya somut bir kavram olarak değil, belli olmayan, tanımlanamayan bir kavram burada ve benzetildiği soyunan bir kadın imgesi de belirsiz. Genel bir kadın imgesine gönderme var. İki genel ve soyut kavramdan canlı, üretken, anlaşılır ve şiiri anlamamıza yardımcı olan bir imge elde ediliyor.

Bu şiirin bir başka özelliği de şiiri örgütleyen şiir düşüncesine göre dizelerle derin yapının adım adım inşası edilmesi. Derin yapıda devinen şiir düşüncesi kolay gözüküyor. Ancak şiir üzerinde düşününce, bu düşünce farklı çağrışımlarla zenginleşerek çıkıyor ortaya.

Bu şiiri bu bağlamda okumak şiir dünyamızı zenginleştirmeye yetecek olanaklara sahip.

NÂZİM HÜKMET

Seni düşünüyorum
altmışını aşmışsın
belki yüzüncü yaşını hatta bininci yaşını da aşacaksın
fark etmez: ne de olsa aynı çağdayız
seslen artık, ısrarlı sessizliğini yen
Moskova'ya âşık derler
seslensen her şey kıpırdar
Novodeviçye mezarlığında
ağaçlar parmaklarına dolanır
Gogol ve Çehov da seni dinler
dokunursan dağlar yūrūr
yıldızlar şapkanın kenarından sarkar
yüzün: avuç kadar küle aşılmış gri sessizlik
gözlerinde ne çok yazılmamış şiir var
ne çok hüzün
belki Homeros da böyle düşünüp durmuştur
Naxos yolunda
yıkık dökük bir denizci meyhanesinin kapısında

NÜ. ELİNDE KİTAP (Akt, kezeben könyv,

Havlu düşüyor.

Kokuşmuşluk, parlayan incilerini seriyor.

Gönlüm, bu büyük çini sobası hemen kızışıyor.
taze sabun kokusu duyumlarımin derinliklerine iniyor.

Saçlarını bağlamış, yine de bir-iki teli
çıplak boynuna düşüyor. Büyüleyici tasarım,
uyarı merkezim alarm veriyor.

Sigara dumanlı havada ipek bir tel üzerinde
bakışların bana kayıyor.

İtiraz kabul etmeyen bir bekleyiş.

Sonra aniden raftan bir kitap alıyorsun,

İyi görüyorsam eğer, Orhan Pamuk'un,

sonra çıldırtan bir yavaşlıkla

tüyleri diken diken olmuş göğsüne koyuyorsun: gözlerinde
masum bir kurnazlık. Bir anlık bir aydınlanma çağı.

Hareketin bilinçli, bu belli.

Artık ortada duruyorsun, ikindinin ışığı karşısında.

Gümüş çizgiler oynuyor

bedenin dalgalanıyor, bir deniz anası gibi,

titreşiyor ve dolduruyor geometrik sessizliği.

Aç perdeyi, demek istiyorum, aç,

seni bütün dünyaya göstereyim, gönül almak için.

KAŞIFLER (Felfedezők)

Dünya

soyunan bir kadının bedeni gibi
ta ezelden keşfedilmeyi bekler.

Şairler geldiler, divitle, kalemle,
an'ın kutsallıklarını
çözmek için.

Bilginler geldiler, 160'lık IQ'yla,
ebediyetin anlık kutsallıklarını
izah etmek için.

Şairler ile bilginler
gerçek kaşifler:

aynı şeyi seyrederler
herkesin gördüğünü
(ah, çıplak kadın bedeni!)
ve bir şeyin farkına varırlar,
o ana kadar kimsenin
görmediği bir şeyin!

BU KADINI ÇOK (Ezt a nőt nagyon)

Bakışları çelik çomak oynuyor
Anın ortak kuvvet alanında
Mayısın ışığı geziniyor. Onun orada duruşu
kışkırtıcı,
hareketsiz, alçıdan bir melek. Birden hareketleniyor:
cereyan çarpıyor sanki.
Ağzının geniş kavisleri çok şey vaad ediyor. Ense
köküne çarpan kızıl saç-kırbacı. Niyetin
ışıltili camından geçerek parlayan Helen yüzü.
Gözlerinde patentli alınmış zevk.

Bu kadını çok...

Bir kıta gibi, yavaşça hareketleniyor.
Kalçaları bir o yana bir bu yana, gergin ve kararlı
kalçaları:
bir sûrû yükleme denemesi, yaz maceralarının
ardından. Alan korkum
daracık kot eteğe odaklı, sevgili bölgesinde
Çoktandır bekliyorum bu dakikayı, bu kadını
çok...

Dağ ve su çizimini şimdi birebir inceleyebilirim,
geçilmemiş yollarını, asıl hedefi ve
aktarma bölgelerini tanıyabilirim
ve hayal kırıklığını da elbet. İflah olmaz gerçekçi im,
ve bu sıfatımla inanıyorum pratik yapan genlerin
her şeye kadir olduğuna.

Bir beden – bir suçun büyüüne inanıyorum,
ahenkli yok olmaya. Ulaşılamaz özlemlerim
yok, içgüdülerim emin yerlere yönlendirir beni.
Sonunda iki bakış birbirine ilmikleniyor. Uyarma ve
karşı uyarma.

Bedenlerin yaklaşan dalgalanması.
An'ın ortak kuvvet alanında beyazımsı kızışan öz.

Bu kadını çok,
çok...

HAREKETSİZ GİBİ (Mintha mozdulatlan)

Zamanın muazzam taş ormanında küçük bir heykel beliriyor: örgülü saçlı, bûzgülü giysili bir kadın, omuzunda bir kuş. Kız da olabilir, o kadar narin. Güneşi ender gören bi yer; kocaman bir meşe ağacı ışığı engelliyor. Kız, isli camdan karın yağdığını görüyor. Kuş siyaha çalıyor. Sembolik değil, meşum değil, sadece siyah. Belki gölgelerin katları nedeniyle daha koyu gözüküyor, belki seyreden böyle görüyor. Kız bugün sessiz ve hüznü-ciddi; ve göl kıyısında uzun bir gezinti yapmış biri gibi, o bildiğimiz kız değil, sanki bir şey eksik, yine eski gezintileri, sıraları, kayranları, kendisinden de sessiz taş parçalarını ve işaretlenmemiş ağaçları özlüyor, başka rüzgâra ve başka kokulara sokulmak ve tanımadığı renkli kuşlara seslenmek, onları çeşitli isimlerle okşamak ve cesaretlendirmek istiyor, hatta daha çok kendine cesaret vermek... çekimser ama hazır olduğuna dair hareketi bunu gösteriyor, bu kaygılı kararsızlık, ah, fakat niye geriye bakıyor, hareket etmiyor, ki bu, aynı şey değil, hareketsiz olduğunu hissediyor, baş eğişinde umut dolaşıyor, ki yalnızken, her an, daha kolay söze ulaşmak istiyor. Söze ulaşıyor, örgülü saçlarını bir tek çözebilecek olan söze, elbisesinin kırmalarını düzeltebilecek ve omuzunda unutulmuş kuşa yem verecek olan söze. Vaktiyle sevilmiştir;

kırılıp dökülen kayalarda oturuyor, soluk gümüşü parlayan çakıllar arasında günbatımının rengine banılmış suların hışıltılarını dinliyor, uyuyor ve dans ediyor, çiçek topluyor ve şarkı söylüyor, dua ediyor ve seviyor, vücudunu, kanın haç yolunu, keşf edilmiş hareketlerin ritmini, bastırılmış havada sallanmayı, sözcüklerde sıralanan sesleri, açılan nefesinin sıcak dalgalarını, utangaç gülümsemeyi, üzerindeki gökkubbesinin hafifliğini tanıyor. Kendisini tanıyordu. Böyle zamanlarda ot ve çiçeklerin yaşadığı gibi yaşamıştı ve şimdi çok isterdi kendisini görmeyi, omuzundaki siyah kuşun aynı yerde olup olmadığını, olanın bir daha olmadığını ve hiç bir zaman olamayacağını... Geç öğleden sonrası güneş ışığının yaşlı meşe ağacının sık, acımasız yapraklarını yararak geçmesi boşuna olurdu. Göl kıyısında o gezintiyi yapmayı isterdi, bir defa daha, son defa ve çepçevre burgaçlanan suyun şeffaf olmayan derinliklerine varmayı, kendisine varmayı, nerede olursa, yeter ki başka yer olsun.

121. GENEVRE MEZMURU (Genfi zsoltár)

16

Budapeşte'de Bir Yer

Cennet söz konusu değil
direncin kırılması bizimle yaşıt
çepeçevre yasaklayan elma-paragraflar
iş yapmayan bir sürü edepli baş melek
yağcılığa alışmış büro krası
kuşkulu Kerub bakışlarının yok edici
ateşine banılıp mahvolan
kasılan damarlı eller.

O kadar az ki y a k ı n l ı k
sözcükler dokunulmaz ve sadık
ve dışarıdan o kadar zor ki
korumak bağlı kalarak yasalarımızı
acıyla bir küçülme
çünkü yasalarımızla yaşıt
bütün küllerden kalkarak
her şeye rağmen ısrarla alevlendirilmesi
bütün küllerden kalkarak
T a n r ı ' n ı n g ö s t e r i l m e s i :

Zamansız bir sevda içinde
acı çekmiş bedenimiz üzerinde
beliriyor kan akıtan beş yara*
ve kemliklerimiz—
Artık başka türlü olacak
Tanrı seni korusun
ruhunu tehlikeden kurtarsın
sonsuzluğa dek”

mum yakılırken
yaklaşan gecenin her tarafa uçuşan kırıntıları gibi
yeminlerimiz çürüyüp toz haline gelir.

* Çarmıha gerilmiş İsa'nın 5 kutsal yarası imleniyor.

AMMONİTLERİN DENİZİ (Az ammoniták tengere)

Harika bir manzaraydı!

18

Kıyıları mercan adaları süslüyordu.
Tuz durgun suyun yüzeyinde ışık saçıyordu.
Kalın kalker bir kat
kocaman istiridyeler, sert iskeletli süngerlerden
yüzeyde sallanan canlıları korumak için.

Ahtapotsu yaratıklar zamanla denizleri
istila etmiş. Oysa uysal etçillerdi bunlar,
yaşayıp giderlerdi akıcı ışıktaki ve birlikte
bilge su-içgüdüsüyle, mutlu-bilinçsiz.
Akşamleyin salyangoz şeklindeki evlerine
dönmüşlerdir, erkekler döllemiştir dişilerini,
dünya okyanusu çevrelerinde kalkan oluş gibidir.

Yerküre tarihinin karanlık orta çağında bunlar olup
bitmiştir,
son savaştan iki yüz milyon yıl evvel.

YABANCI (Az idegen)

Aynaya baktım.

Birkaç bin yıl yaş almışım dünyada olalı beri.

Lavın akışı çoktan bitti, yüz hatlarım

magma halinde katılaşmış.

Ağzımın aerodinamik hattı boyunca granit ve

gneis çatlamakta.

Gözlerimde dinazorların nesli tükendi ve artık kıtalar bile yaklaşmıyor birbirine. Gözevlerimde kalkerle dolomit tortusu.

Bu, artık son. Yüzümde yavaşça batan küçük adalarla süslenmiş deniz lekeleri: mercanlar, kireç yapılı

salyangozlar, midyeler...

Istakoz yuvaları. Alnımda dağlar kıvrılıyor.

Dünyaya geldim geleli, enerji kaybına uğramışım,

ısı iletme yeteneğim de eskisi gibi değil ve

son günlerde içimde bir nevi

manyetik anormallik oluşmuş. Bu artık son mu?

Hücrelerimde radyoaktif çözümlene başlamış;

belirtilere göre, geri döndüremez bir süreç. Teknik olarak: değiştirilemez. Bu... artık... son.

Kendimle ve Zamanla göz göze gelmişken bu,

belki de son t e k t o n i k gülümseme.

Tek başıma, işlerimi bitiremeden,

gene de kadim bir ferahlıkla duruyorum

yaratılışın aynasının önünde ve varsa,

emirlerini bekliyorum,

Rabbim.

GÖNÜLDE KÜÇÜK BİR KİLİSE OLURSA (Kápolna nyílik a szivben)

Eğer gönülde küçük bir kilise varsa,
yurttur orası, susuzluğu, açlığı gideren yer,
ve her gün biri girer ve kutsar orayı.
Çivi, sirke gerekmez, güherçile istemez gözyaşlarından,
diz üstü oturmaz da, dinlenir tercihen,
zira hüzün yoğun tütsü gibi:
fresklerini görülmez kuşlar biçimlendiriyor
sessizliğin som duvarında.
Yeni sözcükler arar, içlerinde ısınır,
artık tek başına değil. Eğer gönülde birden
bir küçük kilise olursa, bıraktığı da baki kalır.

HATIRA MAKETİ (Emlékmakett)

Geçmişle uzlaşamam, gelecek
(bir boş ver hareketi), gelecek. Geriye, ileriye doğru
aynı şey. Zaman ve mekan – yalnızca senin kadar.
Sanki daha şimdiden büzülse, sanki daha şimdiden.

Bu, artık sen değilsin, ancak bir hatıra maketi.
Sözcüklerin araçları hazırlanmış, toplu iğneyle iliştilirilmiş.

Ölüyorsun daha hayattayken, sıfır-nokta-sıfır,
fakat kesir de imkansız değil.

Her halükarda dikkat etmelisin.

Ağzından çıkan sonsuza değin
nişanedir. Sus!

TATLI AĞIZ (Édes száj)

Her kadın, her şarap, her çikolata
birer dil hatırasıdır.

Kah kremalı, acı, dumanlı, kanyaklı-vişneli,
yanına biraz nane veya qüçlü şeker tadı.

Kolayca eriyebilirse ve gırtlaktan bal akıtırsa sorun değil.

Bazen kakao meyvelerinin kırıntıları çıtırdar
Tad yumuşakça, kahve rengiyle yağılır ağızınızda.

Bu şiir de kağıda dōkūlūp erir
qūneşte unutulmuş çikolata gibi.

Kadın, şarap, çikolata.

Hatıraları hür ve muhteşem kalır.

Yalnızca bazı dersler alınabilir.

Tat almanın dogmalarından kurtulup
budalaca beklentilerimizi qeride bırakırsak.

Zira mutlu da olabilirdik.

Yüzümüz aydın, gözlerimiz parlak,
bazı güzel davranışlar gerçeğe sürtünür.

Çöken akşamın karamela ışığında
sözcükler bisküvi gibi ufalanırken
ve hücrelerimiz kabuklarını terk ederken
an yanılısamaya döner.

Fakat yanıltmaz seni karabuğdaylar
Bizi, gölgede olanları ne bekliyor, çoktandır biliyorsun
tatların orkestrasında ne beklediğini
bizi, kibirli ölümü bilenleri.
Canlanan rûzgârda saçlarını tarıyorsun,
vücudunun izini sağanak ıslatıyor.
irileşen gözlerin, zafer takısına benzeyen kaşların ve
ağzın,
bu tatlı ağzın
birden hareketlenir seslendiğinde:
yağmurdan sonra hava sütlü çikolata tadı edinir.
Böyle demiştin ve aradan tam otuz yıl geçti.

XXXX

24

Budapeşte'de Bi

O anı sonsuzlaştırıyorum
beni ilk defa ısırдыңın
bütün gururumu kazıyarak çıkardığınız
tutkularımın üstünü açtığınız
erkek rahatlığımı yakıp yıktığınız o anı

var olduğuna inandırdın beni
ve kasığımda sessizliğin uyuklayan
hücreleri omuriliğime işledi
sonra halime güldün ve ardımdan ağladın
tanıdığınızı gösterir hallerin
sabrının ıslak yuvasına gömüldü
dinleyip susturdun beni
duyumlarımın yılan kepeneğini ters çevirdin
ve aşkı kesip çıkardın içimden

İLKEĞ AŞK (Primitiv szerelem)

Nezaketsizin biriyim.

Bugün sen banyodayken ben de girdim.

Elimde, bahane işte, sana yardım diye güya kırmızı (acaba hangimizi kızıştıracak) havlun.

Bana cilveyle gülümsedin, hiçbir şey demedin, yine de dilim tutuldu.

Nasıl diyeyim?... beni kötü biri gibi görme, mahçup oldum, kulaklarımdan da görebildiğin gibi.

Fakat sen kōrsün, ben ise: ahmak, tatlısu levreği, ne gören, ne işiten var, yerimde sayıyorum işte.

Kahverengi saçlarından nasıl da,

omuzlarına düşüyor su ve sanki her bir teli ayrı örölmüş gibi haçlı bahçe örümceğinin yaptığı gibi,

biraz da sistemli bir biçimde

midesine indiriyorlar serbestçe yüzüp duran düşün alemimi.

Büyük odada parfümsü bir alacakaranlık, hafif bir müzik,
masada sigara, iki bardak ve ayakların,
tam karşımda dik oturuyorsun,
— herhangi bir satranç partisini bekliyor değilsin ki —
açık kollarının kavisi karmaşık bakışımı kucaklıyor,
ne yaptığını bilen hareketlerin şimdi korkutuyor beni.
Gözlerimin köşelerinde gizli şehvi bir istek,
havlun açıldığında aniden akşamın anlamı
görünüyor! Yayılan, kara vahşi bir ormanın tüy dansı!
Kekelemeye artık hacet yok: harekete geçiyorum,
Venüs'ün tepesinden Neander vadisine
yavaşça iniyorum,
bedenin bir mağara resmi, bense
bir mağara insanıyım.

ALTINCI KVARK (A hatodik kvark)

Maddenin nihai yapı taşı mı?
 Soluk, senin üstünde uçuşan kelebeğin kanadı mı?
 Su'yun kocaman yeşil gözü, solungaç şeklindeki adalar,
 Dünya. Gök, elementlerin buluşması mı?
 Gönüllerde yanan yabangülü ağacı, İncil!! semavi
 silahın şakırdaması, Ateşkuşu
 va başka semboller mi?
 Gamma-ışıklarının Güzellere etkisi mi?
 Elektroşok, hiç de metaforik olmayanı?
 Ve her şeyi sonuca vardiyan plazma durumu mu?

Sorularımın termit koridorlarında
 formüller, ağlar, bilge önyargılar arasında
 yol bulmak gittikçe daha zor.

Maddi sefalet ile inorganik keyif.
 Bir tutam beriliyum ile radyum
 ve özgüven ile karışmış –
 bir de kimi ruh hallerinde
 madeni hidrojen.
 hayatta kalmanın reçetesi hazır mı - - - ?

Maddenin nihai yapı taşı ancak ve ancak ruh olabilir.

DOSTLUK (Barátság)

28

Korkuyorum.

Ağaçlar ısınmak için odama gireli
dardayız.

Kuşkuyla göz atıyorlar bana: acaba nasıl
biriyim ben?

Bu kadar çok ayak, el, bu parlayan
gözler neye yarıyor ve saçlarım niye yeşil değil?
Akşam yemeğimi tattılar ve beğenmediler,
kitaplarımı karıştırdınca acıdılar bana.
Yatağımda bellerine kramp girdi ve
postacının motorundan dehşete düştüler.
Mozart'ı gene de sevdiler. Eve döndüğümde
her öğleden sonra neşeli bir flüt sesiyle karşılandım.
Sürgün verdikleri kadar dost bile olduk.

Bu sabah oduncu geldi
ve selam vermek yerine geçmişimden
sevimli bir parçayı kesti.
Ağaçlar yığılıp kaldı.

LAWRENCE OLIVIER'İN ANI DEFTERİNDEN (Lawrence Olivier naplójából)

27 Şubat 1965

29
| István Turczi

Maison Rouge Studio' koridorunda bekleyişin geometrisi. İkisi koşarak geldi, gördüğüm kadarıyla oldukça kalabalık olacağız. Buna rağmen biri eksik. Yine de, iyi olmayacak bu böyle. Ölçülü nezaketle boğazımı temizliyorum, bilgelik taşı cebimdedir, sansınlar. Yakınlaşma yok, havanın ağırlığı var. Hele akşam ondan sonra. Ter kokulu ışık, ayak sesleri, nihayet kapı gıcırıyor. Ayaktayım, ayak parmaklarımın ucunda adım atma dürtüsüyle. İçeriye bakıveriyorum: salon-da on iki sandalye, aralarında hemen hemen algılanamaz mesafelerle. Gündemde oniki hayatım – VE BİR TEK ÖLÜM. Sanatçı/Aktör Bey, lütfen... şak şak... prova başlıyor! Az kaldı devrilecektim, fakat nihayet her şey yolunda ve son akşam yemeğine gösterişli ikinci giriş de başlıyor.

BUDAPEŞTE'DE BİR YERDE (Valahol Budapest)

Şehir beyaz mermer dokunuşlu yuvarlak aynaya benziyor
uçaktan bakılınca
güneş ışığı bakışlarımızdan çizgiler yırtıyor
kelimeler emniyet kemeri gibi
dilimize yapışarak geriliyor
kırpışan gözlerin görüş alanında
sessizce içeriye alınıyoruz
motor gürültüsüne göre ayarlanmış helezonik nefesler
cepeçevre hayalin dolambaçları
belki uğurlayan eller
ya da çoktandır bekleyen bir gülümseme
GÖK ARTIK DAR toprağa yaklaşırken
anafor tıklatıyor bekleyişin porselenlerini
bir yerde
senin elinin etrafında
bir tırnak tıklatışı mesafesinde
Budapeşte

METAMORFOSİS 'Metamorfozis'

Yenilgiden sonra bana herkes sırt çevirdi

Çaresizken bundan sonra çağ
ayak uyduracağıma ve bir kasaba tren istasyonunda
kendimi semafor* olarak maskeleyeceğime
karar verdim. Sonra demiryolu fren görevlisi oldum,
fakat biri diploma istedi. Bir başka sefer
tarla tavşanıydım büyük kırmızı gözlerle, fakat
avcılar buldu beni. Başka hünerim kalmadı:
gerçek zevahir kalır: kendimi kazanan olarak
göstermeliyim, ki diğer egomun işkilsiz vicdanına
zamanında baskın yapabileyim.

Yalan, mamutlara, ayılara, kutup kazlarına ve
papağanlara karşı faydalı uyuşturucudur. Her zaman
cepheye sürülebilir, etkisi de emin, sadece
dozu gerekli gibi seçilmeli.

Bu türden serum engereği bile merhemli yatağa
zorlar, leş akbabasından böylece posta güvercini olur,
doğada korunmuş bölgeden ise şık bir huzur evi.

Alsana dedi kalan vicdan azabım ve
yırtilamaz bir parmaklık haline geldi. Şimdi
mamutlarla, mağara ayılarıyla, kutup kazlarıyla,
papağanlarla. engereklerle, leş yiyici
akbabalarla çevriliyim ve uyuşturucum da bitti.
Yeni bir şeyler yapmalıyım: av bekçisi olacağım
madde kaybolmaz ancak korunur

* Fr. semaphore: [1] Demiryollarında gündüz mekanik olarak
kırmızı bir kolla gece kırmızı ışıkla işaret veren âlet, [2] Gemiler
veya gemi ile kıyı istasyonu arasında haberleşmede kullanılan üç
kollu işaret sütunu.

NASIL BİR BİNADIR O KATARSİS (Miféle épület az a katarzis)

Oğlum sordu, nasıl bir bina
o katarzis ve nerededir, hangi dağda.
Resim de istedi, göstermem için onu,
nasıl olsa daha kolay hayal etmek
görüleni, orada olanı, başka bir yerde değil,
belki yeri bile yok, bunu düşünmek bile kötü.
Bir yer gerekli, ne yakınlarda, ne uzaklarda,
gölgesiz, sağa sola sallanmayan ve ılık veren,
var olan ve kendisini koruyan.
Manzarası güzel olan – içeriye doğru.

EFLATUN BEYİN AKŞAM YEMEĞİ

(Platón úr vacsorája)

(geç kalmış bir monolog ve/veya elveda mektubu)

Sevgili Dion, selam olsun sana, artık gelmeyeceksin, hiç gelmeyeceksin sandım, zira biliyorsun: kayın yerine arkadaş; arkadaş yerine kardeşsin, fakat otur, nazlanma, tabakla çatal bıçak getirtirim, yesene, herhalde açkımışsındır, sülün iyi gelecek, kızartmadan sonra bir kupa yıllanmış şarabı aşağıya yuvarlatmak erkekçe bir zevk olacak, görüyorsun, bana bu kadarı kaldı, akşamleyin, kalan dişlerimle, bir süt bebeği gibi çiğneyedururum, sonra kitaplarım arasında içim içimi yer: nerede hata ettim ve başkaları ne kadar suç isledi bana karşı.

33

István Turczi

Bu yıl kötü bir yıldız — konserve edilmiş mersin meyve taneleri, hepsi bozulmuş, şarap da alıştığımız kadar tatlı değil, fakat birkaç çömlek bal gene de verebilirim. İyidir bilmek, ki samimi olarak arayanım da var, borç istemek veya oğluna akademide yer sağlanması için dalkavukluk yapmak için değil. Nasıl yaşıyorsun, söyle, son olarak Sirakuza tiranı Dionisos'tan sana ait bir şeyler duymuştum ki o haberler hiç de iç açıcı değildi. Sana mektup yazacaktım, mutluluk dileyecektim, fakat bugünlerde sözcükler çok zor geliyor. Ciddi bir mektup Tanrım diye, daha az ciddi olanlar Tanrılar diye başlar; fakat canım hiç birini yazmak istemiyor. Tanrılar çoktan sırt çevirdi bana — Tanrı ise, ah, ne diyeyim, daha iyisi içelim, tekrar görüştüğümüzü yudumlayarak içelim.

o kadar kötü değil bu şarap, kabul et, benimkine benzeyen iri kıyımını Girne'de bile içmemişindir ve bu kadar saydamını, mum ışığında bak, bu kıymetli içkiye bak, bu şarap felsefe gibidir, dışarıdan seyrettiğin halde içerden ısıtır-- otuz minaya bile satmam, bir tüccar gelirse, oysa o kadar para çeyiz için de az değil. Güzel insan Dion, gözlerinde saklı gülüşler, bu deli ihtiyar ne kadar geveze diye, gül istersen, ben artık böyleyim, oysa birçokları hatırlıyor İsthmos yarışlarında güreştiğimi, üstelik oldukça iyiydim, -- öyle ya, palavracıları yenmiştim ve gürbüzleri de, oysa ben yalnızca güçlüydüm, bedensel olarak ve daha önemlisi:

ruhsal olarak gençlerden de güçlüydüm; annem, "Deden görseydi çok gurur duyardı", derdi; dedem ünlüymüş kendi döneminde, o, Solon'un erkek kardeşi, biliyorsun, kaba gücü bütün erdemlerden daha üstün tutmuştu, belki de hastalıklı ayaklı, cılız biri olduğu için, fakat akli keskindi, kurnazlıkta, taktikte herhangi bir ayanı aştı, anlayacağını politikaya ondan aşına olan yoktu, fakat niçin ondan bahsediyorum, saçma sapan konuşuyorum, yalnızlık

bünyem açısından hiç de faydalı değil, doğum günümle ilgili olarak da şanslı sayılmam: genelde thargeliyon ayının yedinci gününde kutlarız, talebelerim ve birkaç sadık akraba ile birlikte, fakat Delos adasında, Apollon'un doğum günü öyle büyük tantana ile kutlandı ki, herkes o karnavalı özlüyor, bana ise adet yerini bulsun diye mutluluk dileyen kısa mektuplar kaldı. Ay olmadığında bana sırtan gecelerde kağıtların hışırdaması, mesafe, zaman ve istek üstünden geçen hatırlama. Nerededir artık

o "geniş omuzlu", resim yapan Atinalı, epigram ve ditramboslar yazan verimli şair ruhlu insan, ki o Sokrates'i dinledikten sonra Dionisos kilisesinin girişinde bütün şiirlerini yaktı, Devlete yol bulmak uğrunda ve her şeyin özünü ideaların dünyasında bulabilmek için? Nerededir artık, söyle, Dión! Sen ki ilkelerin için o kadar çok çekmiştin, anlıyor musun ki bir tek seçenek sağlam us ile kavranabilecek sabit fikir ile bunun üzerine kurulan sistemdir? Çünkü burada yanılma

sistemin temel unsurudur ve zaruri olarak ortaya çıkar, zira yanılma, çok şükür, insanın yeteneğidir ve kaçınılmazdır ve onsuz sıradaki yanılmaya varamayacağız – ki bu, adalete giden en emin yoldur. Alışılmıştan farklı şekilde konuşmama şaşma, belki şaraptandır – ya da (senin) gelmeden duyduğum sevinç – düşüncelerini karıştırdığımı hissedersen, söylediklerime kulak verme. Hesiodos haklı: “söylediklerim aptalca gözüküyor, kavraman

gene de az bir şey değil.” Akşamımız gerçekten güzel bugün, nihayet rûzgâr çıktı, esinti boynumu okşuyor: şarap, dost, teskin eden serin akşam rûzgârı – bundan fazlası gerek mi? Hayır, derim bugün. Dün biri, bir gün olur, bu kadarıyla yetineceğimi söyleseydi küfrederek iterdim. Gerçi bütün duygusal gerçekler daimi değişmededir, değil mi? Bugün söylediklerin ya da düşündüklerin yarın, met ve cezir veya dolunay zamanında başka anlam kazanır ya da doğa kendisi

– en büyük felsefeci odur – anlamsız kılar. Bugünkü iyi gün yarın kötü olacak ve tersi; ne var ki iyi ile kötü sadece ruh açısından bir anlam taşır, şeylerin özünü tanımlayanlar biz değiliz; insan, dostum, konuşmayı; rûzgârla yarışan düşünceyi ve yasayı öğrenen"dir, Sophokles'ten bir alıntıydı bu, biliyorum, sen de biliyorsun, yalnız bir alettir, gerçi sıradan bir alet değil. Kabul edelim – başını evet anlamında sallama, Dion, sorun bu kadar basit değil, şarap doldurduğundan sonra devam edeceğim, boş bardakla

düşünceyi canlandırmak mümkün değil. İnsan elbette alettir, çünkü Efendi yasadır, sıradan delil, böyle der, fakat en üstün yasa akıldır, çünkü bilmeden ve anlayıştan hiçbir yasa, düzen daha üstün olamaz. Durum böyleyse... insan? Yorgunum, görüyorsun, azıcık şaraptan da dilim çözülür. Vaktiyle sayemde felsefenin halkın nezdinde de itibar kazanacağını ummuştum. Us ve iktidarın doğal olarak birbirine bağlı olduğunu sanmıştım: ki birbirlerini arar, kovalar,

ve birleştirirler – yanıldım. Bilge insan her şeyden evvel her günkü hayatını – ne kadar mümkünse tabii, kendisi üzerindeki hakimiyeti elde etmekle düzenlesin.  şte ben bu kadarını bile başaramadım. O zaman: Aigina adasında köle olarak satıldığımda beni          Atinalı biri tanımasaydı ve kurtarmasaydı Eflatun bey olarak rizikosuz yok olabilirdim ve büyük ihtimalle erken  l m me kadar k le arkadaşlarımla neşe ile “ skender oyunu” oynayabilirdim.

Ne var ki boşuna, niye yanıp yakılıyorum, niye gözyaşı döküyorum? Tanrılarınca saptanmış kaderine, “ah, ölümlü, dayan!” şair, kahraman, isyan eden k le veya tirancı olmadım, sadece herkes tarafından bilinen bir şair, bir kahraman kadar tanınan bir felsefeci, buna rağmen: Adonis gibi beni de erkek bir yabandomuzu öldürse ve her ilkbaharda canlansam ve her sonbaharda tekrar ölsem, kim farkına varır, acaba kışın kim çağırırdı ocağına kehribar içine kapatılmış Tanrılar hakkında sohbet etmek için? Atina'nın kaderi konusunda

* Bir türlü g   yarışması.

tavsiye için kim çağırırdı? Eh, nelerden bahsediyorum, Atina, politika..... bana gelince, bu türden işlere daha da az karışacağım... namuslu biri politikanın arenasından uzak kalır. Düşünmekten salimen kurtulmak! şimdiki gibi dalavere kokan demokraside bu bile az değil, derim ben sana, dostum Dion, kaleme sarıl, geç olmadan gerçeği ortaya çıkar, sen yapabilirsin daha, ben artık şarap içmeye yararım ancak, yazmaya başlarsam bu,

Homeros'un söylediği gibi, Tanrıların değilse de, insanların aklımı başımdan aldıklarının anlamına gelirdi. İçimde kocaman boş salonlar bulunur, doğru, fakat bu bir deli gibi duvardan duvara kadar koşmam anlamına gelmez, tam tersine zihnim bugün yarın parlayan, rahat kıyılara varacak. Toprağa fazlasıyla yakın olduğumu hissediyorum, sanki mevsimlerin uğuldamasını kulağıma sıkıştırılmış midye kabuğundan dinliyorum, içimde başka bir gerçek, yok olmanın bulutlarla, kuşlarla sürüklenen gerçeğini yaşamaya başlar,

rüyanda ışık sana değdiği zaman. Bazen gene de korkuyorum: değerlendirilmeye layık olmak, bundan aşağıya inemem, dostum Dion, hayatta olsan, sen muhakkak anlardın... şarabımdan ierdin ve kaçınılmaz olarak Sokrates'in diyaloglarından bahsederdik ve gerekirse senin kabına zeytin de koyardım. Yedi yıl oluyor, caniler seni öldürelı, tiranın eli, geri eski Grek adetidir, delil yok, kanıtı sadece yürektir, itiraf et, ölümüne ait efsanelere kendin bile inanmazdın,

fakat neye yarayacaktı, idrak edilemezi idrak etmek, algılanamazı duymak, fanilerin içi değil. Sevgili Dion, kaderimi bilen arzularımı tanıyan dostum, bu sınırsız, zaafı bol ve üzgün konuşmadan dolayı beni affet, fazla içmişim, dilim daha hızlı dönüyor, boşuna, artık ihtiyarlamaktayım, toprağa aşırı yakınımla, söyleyebilmek için sana aşırı yakınımla: yavaş yok olma daha yüksek zevk demektir

SABAH ÇOCUK RESMİ GİBİ (A reggelek akár a gyermekrajz)

Sabah mürekkep bulaştırdı rüyalarım. Çay aydınlığı,
kalaylı tabakta soğuyor ay, pencerenin camında
binbir gece kakmaları. Keşke burada olsan,
ve göleklerde birikmiş renklerin zinde yürüyüşü,
yüzümde hazzın gülücüğü, arsızca
salonun boş duvarında nasıl buluşuyorlar, görsen,
ve anlatıyorlar, anlatıyorlar ısrarla, acımasız bir ısrarla.
Sabahlar çocuk resimlerine benziyor
yalnızlığımı kalabalıklaştırıyor. Eski-yeni resimler ise
gerçek görüntünden bir güzelce aşırıp
olmayan bir görüntü yaratıyorum.

KEŞKE BURADA OLSAN (Bárcsak itt lennel)

Keşke burada olsan ve beni görsen! Kendini
görsen, dingin bir yanyanalıkta,
öyle görünsek, bir kesinlik olarak,
doğmadan, kasılmalarda yansıman.
Gecenin süngülerini görsen,
dakikanın önünde diz çöken nü
işte o vücudun havada taklasını, düşüşünü,
ve olguların Arafını. Görürdün
kendini benim içimde nerede bıraktığını.
Sonun sonu yok. Şafağın sisi
midede bırakılmış umudu italik diziyor.

KÜL HEYKELLERİ PARKI (Hamuszoborpark)

Yoldayken, hangi zaman. Rahatlama,
ki oraya geri gidenler var *arada*
ki orada kalıntı halinde olsa da – olacak
ve o da geçecek. Kül heykelleri parkı.
Hilenin sahte haysiyeti gerçekleşir.
Aşağıda astlar, yukarıda pek çok
çamur bulutunda şapırdayan can içi, ey,
öylece aldatıcı neşe ile, vaktiyle gerçek olan.
Yoldayken yavaşça önünde yoltepen
hayalin üstünden eriyen gölge atılır senin üstüne.

TÉSA (KÖYÜ) GÜNLERİ (Tésai napok)

Her Kapı Açık

Beyaz kireç badanalı, orman kenarında duran bir kerpiç evde oturuyorum. Börzsöny dağlarının kenarında uzun, ince bir arsa. Tesa, Ipolyság, Macaristan. Söylemesi, yazması hoşuma gidiyor: sanki çiçek toplayıp bir tek alışılmış, aşına hareketle saplarını bir araya bağlardım. Sundurmam var, avluda fırınım, arkada kemerli, uzun mahzen, önünde serin, kapalı dinlenme yeri: şaraphane dediğimiz. Köyün en güzel evi, derler. Niye hayattan kısmen kaçarak burada yaşadığımı sorarlar. Burada elmalar da ve elmaları fırlatıp duran çocuklar da büyük olur. Gülmeyi kadınlar kovalarla taşırlar. Burada toprağın ağırlığı, kokusu duyulur. Ve peyzajda benim de yerim var. Gir, kapıyı vurmaya gerek yok, her kapı açık. Kapalı kapı neden koruyacaktı? Sessizlikten yoğun havada ölmüş hayvanlarımın ruhu mum alevinde oynuyor hâlâ. Gelmeyen kaybını bilemez.

Bir Mitten Çıkmış Gibi

Bugün kış için gün boyunca gün ışıklarını toplayıp durdum. Renklerini kaybetmiş ot topraklarının don tarafından kemirilmiş ordularını teftiş ettim. Odun yardım, damda yerinde oynayan birkaç kiremiti düzelttim. Komşu kadına şafak vakti ısrarlı seslere uyanıp sundurmaya çıktığımda hemen kapının önünde bir geyiğin durduğunu anlattım. Bir mitten çıkmış gibiydi. İnce siste boynuzunu yana çevirerek üfleyerek soluk alıyordu. Hareketsiz durdu. Ben de öyle. Nemli lekelerle tüten sırtını ormanın genişleyen gümüşü kaplamış. Sanırım selamlamak için elimi kaldırmışım, çünkü aniden buhar perdesinin ardında kayboldu. Çiçeklerin akşam duası hâlâ sürüyor. Regina adlı büyükannemin ekmek getiren, hastalık kokan büyülü sözleri aynı yerde koşan çayırın üstünde hışırdıyorlar. Böyle zamanlarda otlar düzleşir, çatlaklar kapanır, çocukluğumun yara izleri. Gözkapaklarımın altında hoş serinlik.

Ferahlık ile Körlük

Gecenin ipek kirpikleri tekrar bana kapanmadan önce avluya çıktım, mahzen girişinin önüne. Sabahleyin dedemin eski aletleri arasında ev sincabının ceviz aradığı yerde. Ekim, gümüş kaplamalı sis duvarını yükseltti. Sanki fırın da çekilip büzülmüş. Gölgeler dağılıyor, sonra bir tek sıçrama ile, benden kaçarcasına araba yolunda kabuluyorlar. Yukarda, uzun ince arsanın sonunda gökteki ağıl genişçe açılmış. Nagyhideghegy Tepesi istikametinden rüzgâr serinlikten geçirerek ceviz yaprağının keskin, dumanlı kokusunu önüme süpürüyor. Kuş hiç yok görünürde, belki dağların ötelerine haber götürmekteler. Günler birbirlerini geri götürüyor. Fakat bugün, elli üçüncü doğum günümün arifesinde karanlık daha yoğun. Görmediğimi başka türlü görmeye eğilimliyim. Ferahlık ile körlük: mum ışığında tek başıma şarap yudumlamaktayım. Karıncalar fetih için ayaklarının etrafında damacanaya doğru yürümekteler.

Beyaz Gizli Yazı

Mevsimleri birbirinden ayırmak gittikçe daha zor. Dün bir tabutun üstüne çakıllar serpilmişçesine komşunun teneke damında yağmur davul çalarken bu sabah nereye bakıyor beyaz gizli yazı. Serilmiş peyzajda göğün, ormanın ve araba yolunun cini birleşmiş genleşiyor. Börzsöny'nün tepeleri sis şapkasında. Rüzgâr, balta vuruşları ve kahve makinemin fokurdaması daha iyi duyuluyor. Sundurmada unutulmuş sürahideki su armut biçiminde donmuş. Çok şükür, içerde ateşin sönmesine imkan bırakmamışım. Don tarafından kavrulmuş kökler, renklerini kaybetmiş ot topakları arasında ormanın kenarına kadar tökezleyerek gidiyorum. Buralarda şuralarda yaklaşan kışın kemirmeleri. Toprak, ilkbahara kadar bütün renkleri bekleyişin tünellerinde geriye yuttu. Bacamdan duman rüzgârın istediği gibi eğiliyor. Buna rağmen sanki kendisinin hoşuna nasıl giderse alaylı soru işaretleri biçimlerini alarak sürünerek ilerliyor, geriye doğru, daha büyük bir dumanda tamamen kayboluncaya dek.

Daha Fazla Şiir Olmayacak

Daha fazla şiir olmayacak, fazlası doğmayacak, olmuyor işte, nedendir, keyfim yok. Boş kağıdın önünde bir gün bin yıl gibi. Kelimelerin hava gibi yükselişini beklemek boşuna bir iş. Konusunda türkû yakılmamış gûndoğumu yok artık. Yaz ev içine bağırıyor; kullanılmış kafiyelele karartıyor. Yıldızlar kim bilir ne zamandan beri aşık nefeslerin ritmine göre düşüyor. İsimler tüylerini çoktan kaybetmiş ve kırıntı olmak da tutunma değil. Her şey boş, sonra tekrar boş kelimeler. Gene de bırakamıyorum. Başladığımda hep bırakırım, bıraktığımda tekrar başlarım. Susamışlık gibidir bu. Daha fazla şiir olmayacak, sadece bu, işte. Bu da benim değil, okuyanındır.

Yazı Adlı Tanrı

On adım daha, dokuz daha, sekiz daha, yedi, kan sert bir tempo tutuyor, gözler daralıyor, üç, iki, bir ve bu şiir de hazır (bu bir Attila József alıntısı!). Buradadır. Henüz içinden hiçbir şey yola çıkmış değil. Bakışın kapalı bahçesinde serinlenmekte, güneşlenmektedir. Daha uzun ve daha kısa dizeler yavaşça birbirinden sallanarak geçerler. Parlıyor diye kandırıyor, oysa sırf kendisi için ışın yayıyor. Nasıl biçim, nasıl renk alıyorsa alsın, en güzel olarak görüyorsun onu Her kelimesi ipek merdivende yukarıya, senin üstüne tırmanıyor. Dokunmak yasaktır. Ondan sana ne? Senindir. Sahipsin ve varını yoğunluğunu edinmişsin. Bir rastlantı eseri kendi içinde bir parçasını saklarsan da, henüz yapma. Ne kadar çaresizsen o kadar güçlüsün. Arzu yok, yalnızca böyle olmuştur. Dünya hiçbir yerde, sadece içerde, diyorsun, alıntı yapıyorsun, sanki vurgulamak istiyorsun kendi kendine dönmüşlüğü. Kopma alıştırmalarını yapman da daha zor olmayacaktı. Örneğin sessizlik alıştırmaları, ki o Yazı adlı tanrının nihai kanıt göstermesidir.

Yeniden başlama

Ayağa kalk, pencereyi aç. Görüyorum: kolların artık göğre doğru çoktan atılmıyor ve parmakların da ancak geriliyor. Perdenin ötesinde dünya hızla değişiyor. Gürültüye döndün; hemen ürperiyorsun. Yaşlı dadın rüzgârın neler mırıldadığını dinlemen daha iyi olur. Bedenin et ile şafaktan ibaret, anılarının yaktıran dokunmasını buna rağmen aramıyorsun. Sonbaharın yumuşakça hapsi an köpek burnunun sana sürünmesine katlan. Çok kötü gözüküyorsun, düzeltmen de boşuna olacaktı, ayna, kasıncılı yanıtını geri atıyor. Kendi yüzünü taşımalsın, resmini buraya çizdiğim gibi. Şimdi kalan kelimelerini ağzından çıkarıyorum. Şimdi sönen ateşi parmaklarının ucunda ben sorguluyorum. Gözlerinin yerinde karanlığın körfezlerini bırakıyorum. Işıksızlığı ve nasıl soğuyacağını öğren, sıfır ile zamanın altına bat, bedeninin etrafında artık rüzgârı bile algılamadan. Artık hiçbir şey istemiyorsun, hiçbir şeyi istiyorsun, yola çıktın, senin içinde ne hazırlanıyorsa, o'sun. Pencereyi kapa. Yeniden yaşamaya başla.

RAHMETLİ R. V. TRUSOVANIN SON MESAJI (A boldogult R. V. Truszova utolsó üzenete)

György Kurtág'ın müziğinin ezgilerine göre

51

István Turczi

o kadar çok güzel şey kafamı karıştırıyor ve o kadar
aptallık... yaşamak ölmek ummak... büyük
ve daha büyük sözler var ki
acımasız albastı gibi gönlümü sıkıyor
altıbin atmosferli yalnızlık neye tutunabilirim
benim içimde de hiçbir şey yok, ne yapabilirim
tahliyeye mecbur edilerek
kendi kendimden evsiz barksız ne bekleyebilirim
gençliğimin yivleri parçalanmış boynumda
duyamam artık ilkbaharın soyan parmaklarını
ve işte gücüm cezaya bile yetmedi
gözlerime rüyasız bulut konuyor odamda
çepe çevre ısrarla tıkırdayan gri sessizlik
üstümde yalnızca utancın freskleri boy gösteriyor
yaşamak ölmek ummak hatıralarımın
küllerinde evirip çevrilmiş sözler *beraber*
yaptığımız her şeyin bedelini tek başıma ben ödüyorum

YENİ BİR HİKAYENİN SONU (Egy újabb történet vége)

Bir köpek yavrusu gibi inliyorum
nefesinle doldurulmuş sessizlikte
senin uzaklaşan gülümsemenin nişan tahtasında yatıyorum
hatıralarımıza kıyasla bağlanarak acımasızca serilerek
dün rüyamda bile düşünmedim
bugün bu kadar kolayca karmakakarışık bir ruh haline
dönüşebileceğimi

bağırarak isterim, kafamı duvara vurmak
fakat boğazımda ünlemler her tarafa fışkırıyor
ve sadece bolca yudum yudum utanç yutuyorum
damarlarımda bir tür korkak hüzün akıyor her tarafa
kaçmam boşuna olurdu: beni gölge olarak izliyor
z a a f l a r ı m

keşke bir kere görebilsem çıplak
omuzlarının durmak istemeyen sarsılmasını
bir kere göz yaşların tuzlayabilse gecemi
gülmen etrafa atılmış ıvır zıvır olarak yatsa
düzeltilmemiş yatağında son kere keşke

En zoru kendi kendimi affettmektir

GÖLGE (Árnyék)

Bir gölge yatıyor yatağımda
kahretsin kim gönderdi kimindir
hareketsiz yatıyor çıplak
şimdi sanki bana bakıyor başını sallıyor
her halükarda terbiyeli bir gölge
yorganımdan eski sevgililerimin saç tellerini
teker teker topluyor
yastığımı da düzeltip
aşına bir hareketle yer gösteriyor
ter üzerimden çizgi halinde akıyor
kahretsin bugünlerde uyanıkken rüya görüyorum
boş vermek isterim nasıl bir aptallık
gölgelerin bedelleri yok ki
usları jestleri kadınsı
alacakaranlığın gri kemik tellerinden
 ortaya çıkıyor ÉVA'nın kusursuz vücudu
sanki ona çarpmamış
sarı bir kamyon Bulgar plaka ile
sanki yaşıyor ve neşeyle nefes alıyor
nazikçe eğilen ince kollarını
davet edercesine bana doğru yükseltiyor

sadece banyo kapısının
ûrkütücü çarpılması bastırıyor
unutulamaz sesini

MATTANIN İNCİLİ (Máté evangélíma)

54

Budapeşte'de Bir Yer

İzimde(dir) gece.

Ay kaba bir çakıl taşı gibi alnıma çarpılıyor.

Rüzgârın sarmalları saçlarıma tutunarak

taşların derisini karıştırıyor.

Gri koridorlarda bulutlar da ardımdan koşuyor.

Sinirlerim soğumuş cıvaya banmış olarak,

bekleyiş bedenimi paramparça edip emiyor.

Gökyüzü çakıyor: yüzüm aydınlatılmış kaya duvarı.

Hareketlerimi

sessizlik

tarıyor.

Sözcüklerin öbür tarafında

nemli korku sonsuzluğun kırılğan çekimlerini biçimlendiriyor.

Doğanın nihayi yüzü buz kesilmiş Golgotalardan* geçerek

sürgü yalnızlığını sürgün ediyor.

Karanlıkta birisi elini omzuma koyuyor,

VE İSMİMLE SESLENİYOR BANA;

nefesim kibrit çöpünüm (bir anlık) cızırtısı gibi. Vaktiyle

böyleymiş herhalde çarmıha germe:

mit yaratan, evsiz barksız mutluluk kırıntısı.

* Golgota: İsa'nın çarmıha gerildiği dağ/tepe. Mecazlı anlamda: büyük ruhsal acı

BASKALARI NASIL DUA EDİYORSA, SEN ÖYLE YAZ

(Úgy írj, ahogy mások imádkoznak)

Yaratabilen el nerede,
diye soruyorsun uzun yolumuzun sonunda
kapalı gözlü kilisenin serinliğinde.
Çalgılarından edinmiş iki
sokak müzisyeni, başı eğik oturuyoruz
kilisenin yan sahanlığının taş döşemesinde.
Benden hayranlık bekleme.
Sözcüklerinin kimi, ne zaman
etkilemeye başlayacağını bilemezsin.
Zaman ayarlı bomba gibi
beyninde geriliyor, tıkırdıyor
patlayıncaya kadar.
Onlar, ölümü bilenler, bizlerden daha bilgin.
Gözlerimi kapadığımda görüyorum onları
yan yana yatıyorlar ve otlar gibi yer altı
ışığını içlerine çekiyorlar.
Bütün inanç ve çaresiz kalmaların temeli,
değiştirilemez olandır.
Akşam çöküyor ve yarın da böyle olacak.
Şiir Elizium kağıt çayırlarında
koşmaya inatla devam ederken
yumuşakça parıldayan gölgelerimiz birbirine ediyor.
„Başkaları nasıl dua ediyorsa, sen öyle yaz.”
„Güneş nasıl batıyorsa, azametle, sen öyle öl.”
Sözcüklerinin kimi, ne zaman
etkilemeye başlayacağını bilemezsin.

Yetişmiş oğullarımızın, lav gözlü kızlarımızın
bencilliğimizin yüzümüze vurması boşuna.
Gözlerimiz sulanacak, çünkü onları özleyeceğiz,
Gözlerimiz sulanacak, onların bizi özlediğini bilececeğiz.
Sonra başımızı eğeceğiz, dinleneceğiz
katedralin serinliğinde,
ve koyu gölgenin aralıklarından geçen
yavaş, unlu parıldamada
bir avuç kadar umut toplayacağız.

*Ardımdan bakıyorsun ve bilmiyorsun ne gördüğünü.
(F. Dürrenmatt: Kör)*

O

öğleden sonraların hamağında
mahmur mahmur sallanarak bir şeyler mırıldıyor

karanlığı elde etmek
gün be gün eşyalarla güreşmek
yenilmek yok olmak

Mobilyalar beden kokulu alacakaranlığı emer
çekilmiş perdeler seslenir pıst diye
çepeçevre saydam selûloit yalnızlık

parmak uçlarında
Braille yazısında olduğu gibi baş harflar
takılıyor pırıldayan mevsimler

çocukluğun çok kez geri çevrilmiş
savunmasız filmleri
anne-hatıralı çocuk bahçeleri

babasız beyaz Noel
fıstık pastası lastik fil
hatıralarının kaybolma noktasında en sonunda karanlık

DUYUYOR: d ü n y a d ö n ü y o r
belki eskisi gibi değil
belki daha hızlı dönüyor

Gözlerinde ateşler
geç kalmış Galileo gülümsemesi
ufacık, dudağına damlıyor sadece

dere sessizliği
sonsuz iç fokurdama:

hiçbir şey kalmadıktan sonra
seslenecek kişi bulunmadıktan sonra
ve ebedi kış gelse sıfırın altında

dünya nekadar hızlı dönerse dönsün
koltukta Latince bir fiili çekmek
gene de rahatlatıcı

YENİ DÜNYA (Új világ)

Artık on dakikadır suyun altındaydım
sis orduları hayallerimi kaçırdı
kulak davuluma
bilinmeyen sesler konu kat kat
dalgalar rûzgârın
uğuldaması gibi
dikkatimi
ince telli alacakaranlık dağıttı
etrafımda ışığın ufacık pulları
deniz maviydi ya da belki
kızıl
bilmiyorum
yeni dostlarım neşeyle kuyruk sallayıp
beni çevreleyip
selamladıklarında
artık aralarından biri olduğumu
belirttiler
Solungaçlarım gene de beni bazen hâlâ rahatsız ediyor

İKİ DAKİKA NEFRET (Két perc gyűlölet)

Flaş, kronometre harekete geçiyor.
Göz bile kırpmıyor;
poz yapmadan odaklanma.
Oyun kaidesine uymak.
Kovalamanın amacı kovalamadır.
İşkencenin amacı işkencedir.

60

Budapeşte'de Bir Yer

Amaç birdir.
Hareket niyete
dikeydir.
Nazarın altına bile mayın döşenmiş.
Sen burada
sarışın ve mavi gözlü olamazsın.
Geçmişin sağ, mantığın başka,
kendi yasalarına göre yaşıyor
ve düşünüyorsun,
böylece geçici olarak
bu iş bitmiştir.

Daire
durumların çoğunda
kapanır.
kaçmanın yolunu
çözülen vicdan azabı kapatır.
Cehennemlik olmak gerekecekti.
Cehennemin dibine, çok uzaklara.
Günah,
ah,
gönlü ne kadar küçültür.

İBAŞLANGIÇ İLE SON. HUN İMPARATORU ATILAYA DAİR MASAL

[Kездet és vég. Mese a hun Attiláról]

Sözüne güvenilir insanlar anlatıyor
(fakat Yüce Tanrı fazlasını biliyor)
Doğu Roma İmparatorluğunda
Aspar adlı bir önder yaşadı
koruyucu kalesine çağırttı
en iyi inşaatçıları
ve kahramanlık yarışlarında sivrilmiş
askerlerini ve emir verdi:
düşünüp taşınıp kendisine
o kadar zor bir engelli pist
inşa etsinler ki
üstünde hiç bir insanoğlu
canlı geçemesin
ve orada hayatını kaybetmek istemeyen
utana utana
pes etmek zorunda kalsın
kolunun, ayağının kırıldığı
kanayan yaralar aldığı
adım atacağı takati kalmadığı
ya da sonunda korkusundan
dizlerinin bağının çözüldüğü
engelde...

Pist dokuz kısımdan oluşmuş
engeller sıra ile
birbirlerini takip edecek biçimde yapılmış
sadece bir tek noktada
seçme olanağı bırakmışlar
o da tuzak
daha kolay gözükken
yolu seçen
anasından doğmuş her
savaşçının fiziksel olarak
aşamayacağı zor bir engele
takılması kaçınılmazmış burada

İnfial uyandıran bir yapıymış kısaca
harika bir biçimde yokolmanın
geometrik sahası
muazzam
boş-umut-bir yapı
sanctuarium mortis/ kutsal ölüm
yiğitlik ile eş kırılmanın
barbar Romalı kilisesi

Değnekler şamandıralar ve sütünlar
arasında dönüşlerle zorlaştırılmış
at atlatmasıyla başlıyor yarış
haysiyetin olasılığını
kurnazca koruyarak
pistin sonunda hafif mızrak
atışları bekliyor gururlu savaşçıyı
uç atış var
bir mızrağın değneğine bağlanmış saman kuklayı
devirmesi gerekiyor savaşçının
ki o kimilerine göre
Vandal Geiserich'e benzetilmiş
Şu kaydedilmeli ki
büyük imparatorluk bayramlarında
yani V. yüzyıl başlarında
uzun zaman
saman kuklaların yerine esir askerler
kullanılmış görülecek şeylere aç
ve bahisler için uzaklardan gelen
halk ile ayanlarını
sevindirmek için
lime lime bir parçalanma bu
biraz süreklilik de lazım

Sonra attan inip koşarak
uzun bir arıkta
kah boyu aşan kah göğse kadar gelen bir kanal
bu durumda bir ok yağmuru
her iki taraftan, dikkatsiz olan
henüz lejyon labirentini
görmemiş olan
arığı aşınca
şimdi iki paralel
koridordan
hangi tarafa gideceği
kararını alabilme şansına sahip
kendi gölgesinden korkmayan
gittikçe daha yüksek tahta palankalar arasında
dik yükselen
dolambaçlı yolda bir tırmanış
Şansı olmayan
kötü bir yön seçmişse
arığın ucunda kocaman
cılalanmış bir taş gülle insanın üstüne yuvarlanıyor
dolaşarak geçmek imkansız
dehşetin aralıklarında nefes nefese

geriye doğru koşmak kalıyor ilk yol ayırımına kadar
İyi yönü seçmiş ise
hedefte ancak bir iki ince uçlu
jaculum dedikleri kargı bekliyor yarışçıyı
önünde eğilmek gerek
ve hızla inmek
otuz Roma kademesi yüksekliğinde taşlı duvardan
değişiklik olsun diye
çengelli demirli mızrakların
hedefi olarak
kemiklerin çıkarılması kadar basit etten
seyirciler zevkten bağıırıyorlar
her atışta bir mızrak hedefi buluyor
bir omuz yerinden çıkıyor bir omuz kopuyor yerinden
ya da bir el

canlı et parçalanıyor
yırılmış zincir zırhın altında
Bundan sonra gūya iş kolaylaşıyor
dört çocuk kadar bir taştan
gökten kargılar düşmeden
ve çıplak kafayı delmeden önce
piramit inşa etmek lazım

Dönmek mümkün değil geri, ileri doğru devam
vücudun istediği zaten ölümdür
yapay nehir üstünde
gerilmiş ip üzerinde
tanrıların beğendiği umut ile
son engellere doğru
Henüz yalnız bir önsezi
ki can çekişme hırıltısının zafer takısı olacak bu
ki defalarca yaralanmış kanayan
vücut parçalarının iki defa bükülmüş acısı olacak bu
merhamet yok
suya düşen okla hemen öldürülüyor
ağzından emilmiş hava gibi uçuyor
içindeki hayat
serin suyun hoşluğunu artık ancak
öbür dünyada hissedecek
Sıradaki pist
uyluk ortasına kadar eren
yeni nemlendirilmiş çamur denizinden geçiyor
yoğun kısmında tam bir düzine
orman tuzağı bekliyor savaşıcıyı
adım atmak olanaksız
Son durak nihayet
yarım stadyum kadar boş bir
düz alanda eyalet bayrağını
canlı kalarak götürüp toprağa dikmek gerek
sadağatın şerbetini yudumlayan
Doğu Romalı önderin tribünü önünde
Kahramanlık neye yarar

seyreden gözler yok ise
pistin üç noktasında akrepler
üç kocaman sabit mızrak
ki unutmamak gerek, o zaman
topçu mermisi sayılıyordu
ve demir uçlu oklar fırlatıyordu
hızla birbirinin ardından

Çelik vasıtayı onarmak
diye bilirdik ama yapmayalım
burada olan sistemli bir insan avıdır
acımasızlığın en yüksek okulu
defalarca sınıfta kalan da var
kalkıyor her taraftan
kendisine yönelen ölümün ışığını
görür görmez ve bir kez daha
son olarak
lanetler saçıyor göğe doğru

Ölümsüz olan(lar) ancak ve ancak vaatlerdir

Ne var ki önder Aspar
bunu başka türlü düşünmüş
İskit asıllı itibarlı
Doğu Roma soylusu
İtalyalı asilzade Flavius Gaudentius'u
eşi ve kalabalık erkanıyla birlikte
68 otağına davet ettiği zaman
o Flavius Gaudentius
zaten vefasız tarihe
kaydedilmiş adı
fakat oğlununki
Silistralı Flavius Aetius'un adı henüz
geçmemiş tarihe
o zaman onüç yasındaydı
ve yaşıtı
kendisiyle beraber gelen
büyük kral Mundzuk'un oğullarıyla
Hun topraklarından küçük Attila ile
ki o esir olarak
barışın kefilisi olarak
imparator Honorius'un Romalı sarayında
uzun bir yıl geçirmişti
kargı ve tahta kılıçla
oynayıp dost olmuşlardı
kaderin başka türlü düşündüğünü anlayana dek
Hadria'dan gelmiş Adoryan ile
Romalılarda önder yardımcısı rütbesini almış

Hun ordusu komutanı Apsik
kıymetli Hun gencini korumaya gönderilmiş
her ikisi de görmüş geçirmiş savaşçıydılar
bahse girmeyi, kazanmayı, yiğitliliğin
nasıl olduğunu göstermeyi seven insanlardı
ve varlıklı ev sahibi bunu biliyordu
ve beş yüz Roma sikkesine
onlarla bahse girdi

onun tanrılarca beğenilmiş
dünyanın her dört köşesine kadar ünü yayılmış
engelli pistinden
geçemezler diye
geçerlerse altınlar onların
pes ederlerse utanç onların
ve barbarlara ders veren kale sahibi
tekrar göklere çıkarılacak
O zamanlar çok büyük bir para bu
Hunlar bir esir karşılığında
Romalılardan 8 Roma sikkesi aldılar
Bahsin haberi çabuk yayıldı
akın akın geldi seyirciler
panayı satıcıları ve kaçak bahisçiler
eğitim amacıyla
iki oğlan da tribüne çağırıldı
dayanıklılık kazansınlar
gözle görsünler
Roma'nın ebedi korkunç gücünü
yenilmezliğin şanını
büyük kılanı ve yıkıp yokedeni
ve hayatları boyunca hatırlasınlar diye

Seyirciler

önderin yardımcısı Apsik'in kalçasının
gevşek taş duvardan aşağıya indiğinde
çengelli ucu olan bir mızrak tarafından
delindiği zaman kan fışkırdığını
zavallı o kadar çok kan kaybetti ki
adım atacak hali kalmadı
sıradaki engelin önünde
boşuna bağırdı kendini kaybederek
taşı kaldıramadı
biçimsizleşmiş yüzüyle tam pes edecekti ki
yukarıdan omuruna bir mızrak daha saplandı
ve bir hayvan gibi biçti ikiye
Seyirciler imparatora çok yaşa diye bağırdılar
Attila gözlerini yumdu
Mukaddes toprağını düşündü
büyüdüğü Ein Gedire'yi
ve geçmişte bir sefer gözlerinin önünde
kara gözlü bornozlu sahra avcısının
bu yöntemle susturduğu antilopu
Cesur Adoryan daha fazlasını başardı
el ile yüreğin sınamalarından sırayla geçti
çamur denizine benzeyen bataklığa
sadece bir kaç adım kaldığında
son kapan da kapandı
ayak bileğini param parça etti
devamı yoktu

sıkıştırılmış dişlerle sessizce
pes diye kanayan sağ elini kaldırdı
sonra seyircilerin alaylı tezahüratının eşliğinde
ayağında kapan ile
kendisini ve çaresiz utancını
pist hakemlerinin önüne sürükleyip
bayıllarak yere yığıldı

Gökyüzünün korkunç trapezleri altında
çocukluk korkusunun gizlice günaha teşvik eden meleği
sağa sola sallanırken
Attila büyüdü
kendi halkına döndü
hiçbir şeyi unutmamıştı
kendi kendine söz verdi
Göktekilere şükür etti
bir gün gelecek önder Aspar
Hun diyarına
böyle dedi
ve öğrenecek Hunların büyük kralının
göre basit arenasını

Romalıların savunma noktalarını sırayla ele geçirdi
İlirya'dan Balkanlardan aşağıya
ta Arkadiopolis'a kadar
Ele geçirdiği şehirlerden birinin Naissus'un
önderi, eski tanıdığı Aspar olduğunu
duyduğunda ona elçi gönderdi
ve mesajında
ağabeyinin üzücü ölümünden beri
tek başına hüküm sürdüğü topraklarda
kendisinin de kocaman korkunç
Romanınkine göre daha basit yapılı bir arenaya sahip olduğu
yazılıydı
göktekilere şükür
ve onun zırhlı muhafızlarının
eşliği ve korumasıyla
ta Tisza nehrine kadar gelsin
ki görünsün içinde
cesaret ve namus var mı

Konuya ait değil diyebilirdim
fakat her Şey konuya ait
Hunlar durumunu kötüye kullanmadı
yüksek mevkili esiri
azametle karŐıladı
Öyle bir ziyafet düzenledi ki
Sasani'nin büyük kralları da
kıskanırdı, oysa FarŐılılar
bu tür iŐilerden çok iyi anlıyordu
Ertesi gün muhafızların
sıkı korumasıyla misafirinin
imparatorluğunun doğu merkezi
Eflak'a götürülmesi
emrini verdi
kendisi de bir heyetle sarayına
gelmekte olan Panionlu Priskos Retoru
kabul ettikten sonra
onların ardından gelecekti
Priskos  nl  bir bilgindi
her Şeyi kaleme aldı
acaip barbar Hunların görünüŐü
adetleri ve yaptıkları hakkında

Yazılmış söz güç sahibidir
bir büyük kraldan da güçlü
Hun böyle düşünmüş
kendisi toz olacaktır ama yazı kalır
ve tüm zamanların sonuna kadar yayacaktır
kendisinin şanını ya da yıkımını
Sana Hunların arenasını göstereyim
dedi önder Aspar'a nihayet yeniden
karşı karşıya gelmişken
onu hızlı bir atın üzerine bağlattı
ve ikisi birlikte doğuya doğru yola çıktı
yolculuk on gün sürdü
durmadan ilerlediler
yemeği de eyerde oturarak yediler
nihayet otlu bozkırın ortasında durdular

ufuk
muntazam ışıkta bölüştürölmüş hüküm gibiydi
nereye dönerlerse dönsünler
aynı mesafede gözüküyordu
İste Hunların korkunç arenasını
dedi Attila
gerçekten basit yapılı
burada ne duvarlar ne silahlar
ne tuzaklar ne taş gülleler
ve şu amansız mesafeden daha büyük engel de yok
fakat bunu yenen de yok
derken önder Aspar'ın ipini çözdü
atını saldı
ve bıraktı
bozkır ova-denizinin ortasında
açlıktan susuzluktan orada öldü
Orada ölmeyene çan şeref olsun.

TARİHE DAIR ALTI DİZELİK BİR ŞİİR (Hatsoros vers a történelemröl)

İsa'lar, krallar, ideologlar
ve savaşlarda yüceltilmiş zorbalar,
defolu ped şişeler gibi
uçuşurlar sürekli Büyük Çıkışa doğru,
herhangi bir savaştan daha kötü
ebedi barış gelinceye dek.

ONLARI DÜŞÜNÜYORUM

(Azokra gondolok)

Onları düşünüyorum

merdiven basamaklarının

kasvetli alacakaranlığına sığınarak

ısrarla sarıyorlar sıradaki sigarayı

uğursuz yabancı seslere başlarını kaldırıyorlar

kasılıyor, buz kesiliyorlar buz dolabına konmuş

çan çiçeği gibi, suçluluk duygusuyla, anlayışsız

aç açına geziniyor koridorların sallanan ışıkları arasında

kendilerine mal ettikleri dakikaları azar azar biriktiriyorlar

yatak olarak seçtikleri boş bisiklet odasını

sıcağı sığına ve nihayet yüzleri

gene de işkilsiz asansör boşluğuna düşüyor

Onları düşünüyorum ki ardlarında

ne gülümseme, ne televizyon haberi ne çiçek demeti kalıyor

ancak yalnızlığın sonsuzlaştırılmış bantları

kanıtlanmış peron-özgürlüğü ve kuşların belirtisiz

katar katar gidişi

Onları düşünüyorum sessizlik şakaklarına
dört yandan yapıştığı zaman ulumak isterlerdi
okşayabilirlerdi ve sevmeye cesaret de ederlerdi
menfaatsiz rahatça ve bazen aşkla
sobaları yatakları köpekleri yok
küçük beyaz veya büyük siyah ya da lekeli
ve kulakları eğik, önemli değil alt tarafı
birine ait olmak eşit olmak kendimize hiçbir zaman
geri dönmeyecek bir an
borcumuz olsun, fazlasına

halimiz yoksa da, artık ümit kalmamış olsa da
Onları düşünüyorum, şiir okuyorlar
çürümüş peynir kokan akşamlarda
sözcüklerin siyah ordusuyla yürüyerek
okuyorlar şiirlerimi
ne kadar az onlar Tanrım

JEAN GENET

başka türlü hayal edemiyorum
cehennemin dibinde
haşerelerin gezindiği loş ışıktaki
yüz kızartıcı utanç verici bir parlaklık
önüne serilmiş vaziyette
Büyük Deneme için

bu dünyaya ait bu parlak
ışıklı hapishaneyi beğenmiyor
nereden geliyor bu
anlayışın sessiz vecdi
çözülen dokulardan sadakat
süzülüyor
her zaman aynı, nedir bu zamana ait olmama?

ve yılların oya gibi işlediği yüzünden
yuvarlanan gözyaşları nereye akıyor?
miti anlamak
onun kendini anlaması işte

İlk bakışta István Turczi şiiri anlatımcı, klasik şiire yakın bir şiir olarak görülecektir. Ve bu şiirin içrek bir şiir olarak bizde yerleşen genel beğeniye uzak olduğu da bir gerçek. Oysa onun şiiri modern şiirin geniş olanaklarını göstermesi bakımından örnek bir şiir. Şiirin genelinden çıkarılacak imge, bu imgeyi hazırlayan zengin benzetmeler modern şiirin bizde ihmal edilen olanaklarını gösteriyor. Örneklersek:

“Gönlüm, bu büyük çini sobası hemen kızışıyor.”

(...)

“...gözlerinde

masum bir kurnazlık. Bir anlık bir aydınlanma çağı.”

Bu imgelerin ancak belli bir anlatım içinde daha zengin ve üretken olduğunu görüyoruz. Anlatımı güçlendiren, anlatılmak istenenin zengin çağrışım ve görüntülerle inşa olanağı bulmasına yardımcı olan imgeler. Ancak yukarıda alıntılandığı gibi, hemen alt alta okuduğumuzda bizde işaret etmeye çalıştığımız hastalığı gösterir bir, hiçbir şey söylememe, yığma imge düzenine dönüşüyor bu güçlü imgeler.

Metin Cengiz

Siir
IDEN

